Kuşaklararası Travma Geçişi,Travmatik Yaşantıların Domino Etkisi ve Psikopatolojik İzleri

Erdinç Öztürk
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Özet
Disfonksiyonel aile dinamikleri ekseninde aile psikopatolojisi, çocukluk çağı travmaları ve dissosiyatif yaşantılarla yakın ilişki dinamikleri bulunan kuşaklararası travma geçişi çalışmaları, modern psikotravmatoloji ve psikotarih paradigma ve modaliteleri tarafından ölçülebilir ve sınanabilir nicel metodolojiler zemininde yapılandırılmaktadır. Kuşaklararası travma geçişinde dissosiyojenik etken bir ajan olarak yer alan disfonksiyonel aile dinamikleri, şiddet odaklı,empatiden ve karşılıklılıktan uzak yanlış çocuk yetiştirme stilleri aracılığıyla kuşaklararası patoloji geçişine neden olmaktadır. Kuşaklararası travma geçişi, olumsuz yaşam olaylarıyla yakından ilişki gösteren başta dissosiyatif bozukluklar ve travma sonrası stres bozukluğu olmak üzere birçok psikopatolojinin nesiller arasında varlanışını sürdürmesinde öncül bir öneme sahiptir. Psikopatolojilerin birincil etiyolojik ögeleri olan travmatizasyon ve reviktimizasyon süreçlerinin direkt veya indirekt mağduru olmak, bireylerin ruh sağlıkları üzerinde süreğen ve negatif doğalı domino etkileri yaratabilmektedir. Travmatik yaşantıların bu negatif doğalı ve dissosiye edici domino etkileri aslında bireylerin olumsuz yaşam olaylarını nötralize etme çabalarının en temel göstergesidir. Travma kökenli psikopatolojilerin oluşumunda disfonksiyonel aile dinamikleri, en “yıkıcı iç sistemler” olarak fonksiyon görmekte ve kuşaklararası patoloji aktarımı süreciyle bu maladaptif dinamikler ardışık nesillere iletilerek disfonksiyonel nesillerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu doğrultuda fonksiyonel aile dinamiklerini benimseyen ebeveynlerin yetiştirdikleri ruhsal açıdan entegre kişilerin oluşturduğu ailelerin çoğalması, toplumda psikolojik açıdan sağlıklı yeni bir insan ve aile türünün varlık göstermesini olanaklı kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Travma; kuşaklararası travma geçişi; kuşaklararası patoloji aktarımı; travmatik yaşantıların domino etkisi; psikopatoloji; disfonksiyonel aile dinamikleri; dissosiyatif yaşantılar

Intergenerational Transmission of Trauma, The Domino Effect and Psychopathological Traces of Traumatic Experiences

Abstract
Intergenerational transmission of trauma studies, which have close relationship dynamics with family psychopathology, childhood traumas and dissociative experiences on the axis of dysfunctional family dynamics, have been structured on the basis of quantitative methodologies that can be measured and tested by modern psychotraumatology and psychohistory paradigms and modalities. Dysfunctional family dynamics, which is a dissociogenic factor in the intergenerational transmission of trauma, causes the intergenerational transmission of pathology through violence-oriented nonemphatic and non-reciprocity negative child-rearing styles. Intergenerational transmission of trauma has a primary importance in maintaining the existence of many psychopathologies, especially dissociative disorders and post-traumatic stres disorder, which are closely related to negative life events. Being a direct or indirect victim of traumatization and revictimization processes, which are the primary etiological factors of psychopathologies, can create permanent and negative domino effects on individuals' psychological health. This negative nature and dissociative domino effects of traumatic experiences are actually the most basic indicator of individuals' efforts to neutralize negative life events. Dysfunctional family dynamics function as the most "destructive internal systems" in the formation of trauma-based psychopathologies, and these maladaptive dynamics are transmitted to successive generations through the process of intergenerational transmission of pathology, leading to the emergence of dysfunctional generations. In this direction, the proliferation of families formed by psychologically integrated individuals raised by parents who practice functional family dynamics makes it possible for a new psychologically healthy human and family type to emerge in the society.

Keywords: Trauma; intergenerational transmission of trauma; intergenerational transfer of pathology; domino effect of traumatic experiences; psychopathology; dysfunctional family dynamics; dissociative experiences

Psikotarih, Kuşaklararası Travma Geçişi ve Kuşaklararası Travma Aktarımı
İnsanlığın“travmatik ve dissosiyojenik tarihi” kadar toplumların “çocukluk algıları” da dünyanın bütün ulusları ve zaman-

larında psikotarihsel perspektifte kuşaklararası travma geçişi ve kuşaklararası patoloji aktarımının temel psikotoplumsal bileşenleri ve dinamikleri ile eşlenik olarak bir farklılaşım ya da gelişim göstermeye devam etmektedir ki zaten bireyler ve toplumlar travmaları tarafından hem kontrol edilmekte hem de yönetilmektedir. Müdahale ya da tedavi edilemeyen bireysel travmalar ile bu travmaların psikopatolojik izleri veya yansımaları, kümülatif bir eksende varlanış göstererek belirli oranda toplumsal travmalara ve psikopatolojilere dönüşme eğilimindedir. Toplumsal travmalar, psikotravmatolojinin ve psikotarihin temel odakları arasında yer alan kuşaklararası travma geçişinin ve kuşaklararası patoloji aktarımının etken ajanlarıdır. Öztürk'e göre dissosiye edici bu psikotoplumsal süreç, "kuşaklararası travma geçişi" ve "kuşaklararası patoloji aktarımı" ile eşleniktir. Kuşaklararası travma geçişinde disfonksiyonel aileler, görünürde normal aile dinamikleri ve şiddet odaklı yanlış çocuk yetiştirme stilleri aracılığı ile işlev görerek patolojinin kuşaklararası aktarımına sebep olmaktadır. Zamandizinsel açıdan oldukça yavaş bir ivme ile hem değişim hem de gelişim gösteren ve birbiriyle önemli oranda eşlenik olan çocuk yetiştirme stillerine sahip ardışık kuşaklarda benzer psikopatolojilerin ve birbirine yakın oranlarda çocukluk çağı travmalarının yaşantılandığı psikotarihçiler tarafından önemle vurgulanmaktadır (deMause, 1998; Öztürk, 2020a, 2020b, 2021).

Kuşaklararası travma geçişi; psikotarih, psikiyatri, klinik ve adli psikoloji disiplinlerinde görünürde normal: disfonksiyonel aile dinamikleri ekseninde aile psikopatolojisi, çocukluk çağı travmaları ve dissosiyatif yaşantılarla fonksiyon geçişleri olan psikotravmatoloji temelli interdisipliner bir bilimsel çalışma alanıdır. Öztürk'e göre "kuşaklararası travma geçişi", hem olumsuz yaşam olaylarının kuşaklararası seyrindeki çocuk yetiştirme stillerinin psikolojik etkilerini psikotarihsel bir zeminde çalışan hem de çocukluk çağı travmalarını önleme stratejilerini de içerisinde barındıran çok eksenli bir oluşumdur. Kuşaklararası travma aktarımı ise, çözümlenmemiş bireysel ve toplumsal travmaların, bedensel ve daha çok sözel pratikler aracılığıyla diğer kuşaklara aktarılmasıdır. Olumsuz yaşam olaylarıyla baş etme süreci içerisinde travmatik içeriklerin anlatılar aracılığıyla zihinde tekrarlı olarak varlanış göstermesi ve toplumdaki önemli bir bireyin hayatını kaybetmesinden sonraki yas sürecinde gerçekleştirilen anma törenleri ile bu travmaların kendini sürekli olarak yinelemesi, kuşaklararası travma aktarımının temel yapıtaşlarını oluşturmaktadır (Danieli, 2007; deMause, 1998; Öztürk, 2020a; 2020b).

"Kuşaklararası travma geçişi" ve "kuşaklararası travma aktarımı", belirli açılardan benzer karakteristiklere sahip olmalarına rağmen birbirine tam olarak eşlenik değildir. Kuşaklararası travma geçişi çalışmaları, modern psikotravmatoloji ve psikotarih paradigmaları tarafından teorik bir zeminde hem ölçülebilir ve sınanabilir nicel hem de nitel metodolojiler olarak yapılandırılmaktayken, kuşaklararası travma aktarımı ise genellikle nitel metodolojiler zemininde çalışmalarını yürütmektedir. Travmanın kuşaklararası aktarımı kapsamındaki çalışmalarda, birbirinden farklı veya diğer bilimsel araştırmaları dışlayan bulgular belirli oranlarda ortaya çıkabilmektedir. Kuşaklararası travma geçişi çalışmaları ise "tekrarlanabilir" bir doğada olup birbirine yakın veya diğer bilimsel araştırmaları büyük ölçüde destekleyen bulgular vermektedir. Tartışmalı doğalı bileşenleri olan kuşaklararası travma aktarımı sürecinde hem aktarılanın ne olduğu hem de hangi dinamikler aracılığıyla aktarıldığı konusunda bilimsel uyuşmazlıklar gelişebilmektedir. Kuşaklararası travma geçişi ise kesin Sonuç verebilen, net ve sistematik bilimsel yöntemlerle daha ölçülebilir ve sınanabilir doğada olup bu eksendeki farklı çalışmalarının nicel ya da sayısal değerleri birbiri ile kolaylıkla karşılaştırılabilmektedir (Danieli, 2007; deMause, 1988, 1998; Öztürk, 2020a; 2020b; 2021).

Kuşaklararası Travma Geçişinde Etken Bir Ajan Olan Disfonksiyonel Aileler

Travmatik yaşantılar ve disfonksiyonel ailelerin yanlış çocuk yetiştirme stilleri, insanların çocukluğundan yaşlılığına kadar uzanan hayatının tamamı üzerinde olumsuz ve belirli oranda kalıcı ruhsal etkiler ortaya çıkartabilmektedir. Olağan ve optimal fonksiyonel dinamiklerle karakterize olan bir süreçte aile; bilginin, nezaketin, saygının, liyakatin, sadakatin, geleneğin ve olumsuz yaşam olaylarının negatif doğalı etkilerinin üstesinden başarıyla gelebilme stratejilerinin anne-babalardan çocuklara aktarıldığı ya da öğretildiği toplumun en önemli ve en değerli ajanıdır. Ebeveynler tarafından aktarılan kuşaklararası deneyimler ve psikotoplumsal dinamikler, hem pozitif hem de negatif yönde olabilmektedir. Çocukların aile içerisinde ve dışarısında seyreden olumsuz yaşam olayları karşısındaki baş etme stillerini etkin bir şekilde kullanabilmeleri, empatik karşılıklılıklarının sağlanabilmesi, güven odaklı iletişim şekillerinin yapılandırılabilmesi ve aşırı uyaranlara ya da uyaran azlığına karşı optimal uyaran seviyesini koruyabilmeleri pozitif dinamiklerken, erken yaşta başlayan kronik çocukluk çağı travmalarının ve şiddet odaklı yanlış çocuk yetiştirme stillerinin büyük oranda değişim göstermeden kuşaklar arasındaki varlanışını sürdürmeleri, asimetrik iç sistemin: aile yapısının kutuplaşması, istismarcıya bağlanılması, istismarcıyla identifikasyon kurulması, yakın ilişki paternlerinde dissosiyatif kaosların yaşantılanması ve disfonksiyonel bir yönelimle aile içinde genellikle çocukların kurban seçilmesi ise negatif dinamiklerdir. Bu negatif dinamiklerle karakterize olan kuşaklararası travma geçişi ile kuşaklararası patoloji aktarımı, kronik olumsuz yaşam olaylarıyla en yakın ilişkiyi gösteren başta dissosiyatif bozukluklar ve travma sonrası stres bozukluğu olmak üzere birçok psikiyatrik tanının nesiller boyunca deneyimlenmesini olanaklı kılmaktadır (Öztürk, 2020a; 2021).

Ebeveynlerin travmatize edici yanlış çocuk yetiştirme stilleri aracılığıyla yineleyen olumsuz yaşam olayları ve bu olumsuz yaşam olaylarıyla karakterize olan psikopatolojiler, dissosiyatif bir zeminde kuşaklararası geçiş göstermektedir. Anne-babaların ya da bakım verenlerin travmatik yaşantıları, benimsedikleri yanlış çocuk yetiştirme stilleri aracılığıyla kendi çocuklarına aktarılmakta başka bir ifadeyle ise geçiş yapabilmektedir. Şiddet odaklı, karşılıklılık kesintili, güven-güvensizlik çatışmalı, empatiden ve sadakatten uzak yanlış çocuk yetiştirme stilleriyle karakterize disfonksiyonel iletişim dinamiklerinde ebeveynlerin bir kısmı aktif bir ajan olurken diğer kısmı ise, eylemsiz seyirci konumunda çekinik bir ajan konumunda kalarak istismar ve ihmalin hem devamlılığını sağlamakta hem de aile içerisindeki travmatik yaşantıları saklamakta hatta aile dışındaki bireyler tarafından fark edilmesini olanaksız kılmaktadır. Ebeveynlerin öz tarihindeki travmatik deneyimlerini kendi çocuklarına yanlış çocuk yetiştirme stilleri aracılığıyla uygulaması, bu maladaptif "kuşaklararası travma geçişi" sürecinin nesiller boyunca belirli hatta majör oranlarda korunarak yaşantılanmasına neden olabilmektedir (Öztürk, 2016; 2020a).

Travmatik Yaşantıların Domino Etkisi ve Travmatik Girdap

Erken yaşta başlayan kronik çocukluk çağı travmaları, bireylerde her ne kadar bilinç kesintileri yaratsa da travmatik yaşantıların kuşatıcı etkilerinden kurtulabilmek oldukça güçtür. Öztürk, olumsuz yaşam deneyimleriyle eşlenik olan dissosiye edici zihinden uzaklaştırılmak istenen anıların tekrar tekrar istemsizce hatırlanarak bireylerin neredeyse bütün zamanlarını işgal etmesini "travmatik yaşantıların domino etkisi" olarak tanımlamaktadır. Bu domino etkisi aslında örseleyici anılardan uzaklaşmak amaçlı başarısız bir psikopatolojik süreçtir ki bu başarısız psikopatolojik süreç, dissosiyatif savunmalarla birlikte bireyi "travmatik girdap"a hapseder. Travmatik girdapta örseleyici anılar, bireylerin bütün psikolojik savunmalarına nüfuz eder ve bu psikolojik savunmalarda geçici kesintiler yaratır. Travmatik yaşantıların domino etkisiyle bireyler kendilerini özne olmaktan ziyade bir nesne gibi hissetmeye başlarlar. Bu süreçte travmatize birey kendisini bir karton gibi kesebilir hatta bir obje gibi balkondan atabilir ki bütün bu psikopatolojik bileşenler "travma selfi"n varlanışını olanaklı kılar. Artık bireyin aktüel yaşamı travmatik olaydan önceki ve sonraki olmak üzere ikiye bölünür ki bu bölünme ise dissosiyatif semptomların ortaya çıkmasını sağlar (Öztürk, 2020a; 2020b).

Kuşaklararası travma geçişi, insanlık tarihinde benzer çocuk yetiştirme stillerini benimseyen ve uygulayan ebeveynlerin -özellikle annelerin- kuşaklararası süreçte annesinin, kendisinin ve çocuğunun -özellikle kızının- deneyimlediği travmatik yaşantıların birbirine yakın oranlarda olması hipotezi ile işlev görmektedir. Çocuk yetiştirme stilleri büyük oranda şiddetten empatiye doğru bir pozitif yönde değişim gösterse de bu değişimin pozitif yönelimde oldukça yavaş gerçekleşmesi ise, "kuşaklararası travma geçişi" hipotezini desteklemektedir. Çocuk yetiştirme stillerindeki bu gelişim sürecinin oldukça yavaş ilerlemesi, aile içerisinde cezalandırma aracı olarak kullanılan hatta saklı bir yer bulan çocukluk çağı travmalarının geçmişten günümüze olan uzamda belirli oranda korunarak varlanışını nasıl sağladığını açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle çocukluk çağı travmaları ve disfonksiyonel iletişim dinamikleri, insanlık tarihinde yanlış çocuk yetiştirme stillerine bir "cezalandırma ve kontrol aracı" olarak hem sızmış hem de hapsolmuş olduğu için kuşaklararası travma geçişi süreci geçmişten günümüze olan uzamda hala devam etmektedir (Öztürk, 2003, 2018, 2020a; Öztürk & Derin, 2020).

"Dissosiyatif obsesyonlar" ve "bağımsızlık-bağımlılık çatışmaları" ile karakterize "travmatizasyon ve reviktimizasyon" süreçleri, olumsuz yaşam olaylarının direkt veya indirekt mağduru olan bireylerin "psikolojik sağlığa kaçışları" ile "boyun eğme" gelgitlerinde süreğen, maladaptif, negatif doğalı ve uzun dönemli "dominatik etkiler" yaratabilmektedir. Travmatik yaşantıların bu negatif doğalı ve dissosiye edici domino etkileri, aslında bireylerin olumsuz yaşam olaylarını nötralize etme çabasının kendisidir. Öztürk, travmatize bireylerde gelişen psikopatolojik dinamiklerin başlangıçta aktüel yaşama ruhsal bir uyum sağlama mekanizması olarak devreye girdiğini önemle vurgulamaktadır. Ancak travmatik yaşantıların ve disfonksiyonel ilişki paternlerinin kronikleşmesi sonrasında alınan psikiyatrik tanı, bu bireylerin aktüel yaşama olan uyumunu bozmakta hatta ruhsal tedavi alınmasını adeta zorunlu bir hale getirmektedir. Olumsuz yaşam olaylarının sıklığı, şiddeti ve yoğunluğu kadar bireylerin kişisel olarak travmaları algılayış biçimleri/stilleri de bu domino etkisinin temel belirleyicisidir. Travmatik yaşantıların domino etkisinde bir diğer temel belirleyici ise disfonksiyonel aile ya da ilişki dinamiklerdir. Görünürde normal ebeveynlerde sıkça görülen anne-babalık reddi, patolojik konformizm, yüksek beklenti düzeyi, değişken oranlı kural ve kuralsızlıklar, yetişkinleştirme, haset-kıskançlık, nezaketsizlik, çocuktan ebeveyne yönelik şiddet, şımartılma, çift mesaj, sahte karşılıklılık, evlat ayrımı ve duyarsızlık gibi birçok disfonksiyonel aile dinamikleri ve iletişim şekilleri de travmatik yaşantıların domino etkisinde etken birer ajan olarak fonksiyon görmektedir (Öztürk, 2003, 2020a).

Kuşaklararası Travma Geçişi ve Kuşaklararası Patoloji Aktarımı

Ebeveynlerin nötralize ya da proses edemediği kronik ve olumsuz yaşam deneyimleri, bir "dominatik ruhsal travma"olarak yeni nesle aktarılır ve bu travmatik yaşantılar nötralize edilene kadar kuşaklararası geçiş göstermeye devam eder (Derin

& Öztürk, 2020; Öztürk, 2020a; 2021). Kuşaklararası travma geçişi ekseninde yapılan çalışmalar; ebeveynleri tarafından istismar ve/veya ihmale maruz kalan çocukların yetişkin olduklarında kendi evlatlarına yönelttikleri bu öğrenilmiş istismarcı tutum ve davranışlar aracılığıyla onları dissosiye ettiklerini göstermektedir. Kuşaklararası travma geçişi ile ilgili yapılan boylamsal bir çalışmada, çocukluk çağı travmalarının, annelerin yanlış çocuk yetiştirme stillerini benimsemesi sürecinde temel bir yordayıcı olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle çocukluk çağı travmaları olan ebeveynlerin oldukça katı, şiddet odaklı ve inisiyatifsiz çocuk yetiştirme stillerini benimsediklerini ve uyguladıklarını net olarak söyleyebilmek mümkündür. Bu doğrultuda olumsuz yaşam deneyimleri olan ebeveynler, bir kontrol ve yönetme odağında kendi evlatlarında "travmatize ve dissosiye edici" çocuk yetiştirme stillerini benimseyerek travmaların benzer oranlarda kuşaklararası geçiş göstermesi sürecinde majör bir rol üstlenmektedirler (Newcomb & Locke, 2001; Bartlett, Kotake, Fauth, & Easterbrooks, 2017; Öztürk & Derin, 2020).

Öztürk, kuşaklararası patoloji aktarımını, yanlış çocuk yetiştirme stilleri ile çocukluk çağı travmalarına neden olan disfonksiyonel ailelerin kendilerinde bulunan psikiyatrik tanıları (dissosiyatif bozukluklar, travma sonrası stres bozukluğu ve sınırda kişilik bozukluğu gibi) ya da psikolojik sorun ve açmazları (kendine zarar verme davranışları ve intihar girişimleri) bir sonraki nesile iletmeleri şeklinde tanımlamaktadır. Kuşaklararası patoloji aktarımı, eşik altı psikiyatrik tanıları da kendi içerisinde barındırmaktadır (Öztürk, 2021a). Kuşaklararası patoloji aktarımı, aktif bir biçimde kurbana çekinik bir şekilde ise kurban dışındaki kişilere -ailenin tamamına- belirli oranda aktarılmaktadır. Disfonksiyonel bir dinamik olan istismarcı-kurban ilişkisinde herkes hem kurban hem de mağdur konumunda yer alarak travmanın ve bu olumsuz yaşam olaylarıyla yakın ilişki gösteren psikopatolojilerin kuşaklararası geçişinde veya aktarımında belirli düzeyde rol alabilmektedir. Anne-babaların görece normal bir görüntü çizmelerine ve belirli oranda değiş-tokuş edilen ebeveynlik rollerine rağmen aile içi yakın ilişki dinamiklerinde belirgin bir asimetri olduğu vurgulanmaktadır. Bu süreçte asimetrik aile yapılanması ve kutuplaşmayla eşlenik olan iç sistemdeki bireylerde patolojinin ağırlığı aynı değildir. Yani en ağır patolojiyi gösteren kişiler ile eşik altı belirtilerle kategorize olan bireyler dual bir eksende aile içerisindeki yaşantılarını maladaptif bir şekilde sürdürmeye devam ederler. Sonuç olarak ailenin bütününde olan bir dissosiyasyondan söz edebiliriz ki bu süreçte patolojiyi geçiren ajan tek tek aile bireyleri değil ailenin bütünü olmaktadır. Bütün bu bileşenler bir arada bulunarak "psikodissosiyojen aile"yi oluşturmaktadır. Çoğu zaman bireylerdeki psikopatoloji ailenin bütününde olan psikopatolojiyle yani kendi ailesinin psikopatolojisiyle identiktir (Öztürk, 2003, 2018a; Öztürk & Şar, 2006). Çoklu ya da kümülatif travma deneyimlerinin, tek bir olumsuz yaşam olayına maruz kalmaya oranla kuşaklararası travma geçişi ile daha yakın bir ilişki gösterdiği net bir şekilde ifade edilmektedir. Bu eksende yapılan bir çalışmada erken yaşta başlayan kronik çocukluk çağı olumsuz yaşam deneyimi olan annelerin çocuklarının %54.5 oranında travma bildirdiği, çocukluk çağı travması bulunmayan annelerin çocuklarında ise bu oranın %36.1 olduğu belirlenmiştir (Bartlett, Kotake, Fauth, & Easterbrooks, 2017).

Disfonksiyonel aileler, hem kendi öz çocuklarını travmatize ve dissosiye ederler hem onları aile dışından gelen diğer travmatik yaşantılardan koruyamazlar hem de çocuklarına bu olumsuz yaşam olaylarının üstesinden nasıl başarıyla gelebileceklerini öğretmezler. Psikopatolojilerin oluşumunda disfonksiyonel aile yapısı ve dinamikleri, en "yıkıcı iç sistemler" olarak fonksiyon görmektedir. Maladaptif savunmaların ana kaynağı olan "dissopsikopatolojik aile dinamikleri", kuşaklararası patoloji aktarımı ile ardışık nesillere iletilmekte ve disfonksiyonel nesillerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu disfonksiyonel nesillerin şiddet odaklı bir ruhsal konuma ulaşmalarında aile içerisindeki güvensiz bağlanma dinamiklerinin öncül bir rolü bulunmaktadır. Öztürk, erken yaşta başlayan kronik çocukluk çağı travmaları ile ilişkili psikiyatrik tanı gruplarındaki"istismarcıya bağlanma" hatta "istismarcıyla özdeşim kurma" süreçlerinin psikoterapi içerisinde sonlandırılmasında danışanların sağlıklı yanlarını fark ettiren, disfonksiyonel aile dinamiklerine çözüm bulan, potansiyellerini ve uyumsal savunmalarını kullanabilmesini olanaklı kılan "travma merkezli kendileşme terapileri"nin uygulanmasını önemle önermektedir. Psikopatolojilerin aile karakteristiğini negatif yönde etkilemesi ve ebeveynlerin benimsedikleri şiddet odaklı yanlış çocuk yetiştirme stilleri, çocuk ile anne-baba arasındaki disfonksiyonel ilişki dinamiklerini belirli ölçüde açıklamaktadır. (Öztürk, 2003; Öztürk, 2020a; Öztürk, 2021).

Kuşaklararası gelişimde aile, merhametin, adaletin, sadakatin, nezaketin, geleneğin ve travmatik yaşantılarla baş edebilme stratejilerinin ebeveynden çocuğa aktarıldığı toplumun en önemli ve en değerli ajanıdır. Bu aktarım sürecinde pozitif ögeler kadar negatif ögeler bulunabilmektedir ki kuşaklararası değişim, "kuşaklararası gelişim" ve "kuşaklararası fosilleşim" olmak üzere iki zıt yönde ilerlemektedir. Disfonksiyonel aile dinamikleri, "kuşaklararası fosilleşim" yani "kuşaklararası travma geçişi" ve "kuşaklararası patoloji geçişi" ile pozitif bir ilişki göstermektedir. Öztürk'e göre, "kuşaklararası fosilleşim"; şiddet odaklı yanlış çocuk yetiştirme stillerini uygulayan disfonksiyonel ailelerin, sosyal alter zemininde "çağ ve insanlık dışı bilinç birliği" yaratarak gelişim karşıtı primitif toplumlara dönüşmesi ve bu şiddet odaklı ve gelişim karşıtı primitif toplumların kuşaklararası eksende hüküm sürmesidir (Öztürk, 2021a). Psikotarih ve psikotravmatoloji ekseninde yapılandırılan çalışmalar,

dissosiye ve travmatize edici “kuşaklararası fosilleşim” sürecini nötralize etmeyi hedefleyerek “kuşaklararası gelişim” odaklı ruhsal açıdan sağlıklı ve entegre yeni nesil ve toplumların ortaya çıkmasına önemli bilimsel katkılar sağlamaktadır. Öztürk’e göre, hem doğru çocuk yetiştirme stillerinin benimsenmesi hem de “psikotoplumsal entegrasyon” a sahip anne ve babaların kendi çocuklarına kuşaklararası uzamda devrettiği ebeveynlik modlarının hakimiyet kazanması aracılığı ile toplumda psikolojik açıdan sağlıklı yeni bir insan ve fonksiyonel bir aile yapılanmasının varlık göstermesi olanaklı kılınmaktadır (Öztürk, 2003, 2018, 2020a; Öztürk & Derin, 2020; Öztürk & Erdoğan, 2021).

Kaynakça

Bartlett, J. D., Kotake, C., Fauth, R., &Easterbrooks, M. A. (2017). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Do maltreatment type, perpetrator, and substantiation status matter?.Child Abuse & Neglect, 63, 84-94.

deMause, L. (1988). On writing childhood history. The Journal of Psychohistory, 16(2), 135.

deMause, L. (1998). The history of child abuse. Journal of Psychohistory, 25, 216-236.

Derin, G., & Öztürk, E. (2020). Ruhsal Travmanın Aktarımında Psikotarihsel Dinamikler. E, Öztürk E, (Ed.). Psikotarih içinde. 1. Baskı. (22-32). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Newcomb, M. D., & Locke, T. F. (2001). Intergenerational cycle of maltreatment: A popular concept obscured by methodological limitations. Child abuse & neglect, 25(9), 1219- 1240.

Öztürk, E. (2003). Travma Kökenli Dissosiyatif Bozukluk Vakalarının Ailelerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Sıklığı. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı.

Öztürk, E. (2016). Psikotarih açısından çocuk yetiştirme tarzları ve çocuk istismarı. F. Aşıcıoğlu, N. Ziyalar, (Eds), Adli Davranış Bilimleri içinde (24-34). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Öztürk, E. (2018). Psikotarih Ruhsal Travma ve Dissosiyasyon, O. Celbiş, (Ed.). Turaz Akademi 2018 içinde (1.Baskı) (92-106). Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Öztürk, E. (2020a). Travma ve Dissosiyasyon: Psikotravmatoloji Temel Kitabı (2. Baskı). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi. 33-85.

Öztürk, E. (2020b). Psikotarih, Travma ve Dissosiyasyon: Çocukluk Çağı Travmaları, Savaşlar ve Dissosiyasyonun Anamnezi. E, Öztürk E, (Ed.). Psikotarih içinde. 1. Baskı. (1-21). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Öztürk, E. (2021). Disfonksiyonel Aile Modellerinden Fonksiyonel Aile Modeline: “Doğal ve Rehber Ebeveynlik Stili”. E. Öztürk (Ed.), Aile Psikopatolojisi içinde. 1. Baskı. (1-39). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Öztürk E., & Derin, G. (2019). "Kuşaklararası Travma Geçişi ve Kuşaklararası Travma Aktarımı", VI. Turkcess International Education and Social Sciences Congress, İstanbul, Türkiye, 30 Ekim-1 Kasım Haziran 2020, vol.1, pp.55-559.

Öztürk, E., & Erdoğan, B. (2021). Dissociogenic Components of Oppression and Obedience In Regards to Psychotraumatology and Psychohistory. Medicine-Science, 10(3), 1059-1068.

Öztürk E., & Şar, V. (2006). “Apparently normal” family: A contemporary agent of transgenerational trauma and dissociation. J Trauma Practice. 4(3-4): 287-303.